

Departamento de
Lingua castelá e literatura
IES CASTRO DE BARONCELI

Programación didáctica

Curso académico 2022/23

2º de ESO

Índice

1. Introducción e contextualización
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliáveis
3. Obxectivos para Lingua Castelá e Literatura
4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis
5. Concrecións metodolóxicas da materia
6. Materiais e recursos didácticos
7. Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado
8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente
9. Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes
10. Plan de seguimento do alumnado repetidor
11. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados
12. Medidas de atención á diversidade
13. Concreción dos elementos transversais
14. Actividades complementarias e extraescolares do departamento
15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora
16. Accións de contribución ao proxecto lector
17. Accións de contribución ao plan TIC
18. Accións de contribución ao plan de convivencia

1. **Introdución e contextualización**

Esta é a programación de de 2º de ESO para o ano académico 2022/23, que será impartida no IES *Castro de Baranceli*. Está redactada tendo en conta o marco lexislativo establecido por:

- [Lei Orgánica 2/2006](#), do 3 de maio, de Educación (LOE)
- [Lei Orgánica 8/2013](#), do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE)
- [Decreto 86/2015](#), do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- [Orde ECD/65/2015](#), de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación primaria a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.
- [Orde do 15 de xullo de 2015](#) pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta
- [Real Decreto 665/2015](#), de 17 de julio, por el que se desarrollan determinadas disposiciones relativas al ejercicio de la docencia en la Educación Secundaria Obligatoria, el Bachillerato, la Formación Profesional y las enseñanzas de régimen especial, a la formación inicial del profesorado y a las especialidades de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria
- [Resolución do 27 de xullo de 2015](#), da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015-2016 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- [Orde do 28 de agosto de 1995](#), pola que se regula o procedemento para garantir o dereito a que o rendemento sexa avaliado con criterios obxectivos (BOE do 20/09/95).
- [Orde do 21 de decembro de 2007](#) pola que se regula a avaliación na ESO (DOG do 7 de xaneiro de 2008) e [Orde do 23 de xuño de 2008](#), pola que se modifica esta (DOG do 24 de xuño)

2º de ESO organízase en dous grupos, un de 17 alumnos, e outro de 20, e a materia será impartida por Israel Rodríguez. Pertence ao bloque de materias troncais e correspóndenlle 3 horas semanais.

2. **Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliábeis**

As competencias son as capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, e para lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

- a) Comunicación lingüística (CCL): adquisición de destrezas que permitan ao alumno/a interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos da súa vida presente e futura, reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estuda e coñece, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT): coñecemento dos sistemas e o modo de operar das tecnoloxías da información e da comunicación e uso efectivo de variadas fontes de consulta en formatos diversos, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas relacionadas coa lingua e para enriquecer o propio vocabulario.
- c) Competencia dixital (CD): adquisición dos coñecementos para seleccionar, analizar criticamente, organizar, relacionar e sintetizar a información atendendo ás distintas finalidades.
- d) Aprender a aprender (CAA): perfeccionamento da lectura comprensiva, organización das ideas mediante resumos e esquemas, interpretación correcta das informacións lingüísticas dos dicionarios e valoración da lectura e a escrita como fontes de enriquecemento persoal.

e) Competencias sociais e cívicas (CSC): comprensión crítica da realidade, así como o coñecemento e exercicio dos valores democráticos e dos dereitos civís e a adquisición de destrezas que faciliten a comunicación cos demais e o respecto cara os saberes e referencias culturais.

f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): intervención en actos comunicativos orais valorando a propia participación, planificación correcta de textos escritos e análise e control dos propios sentimentos grazas á escritura.

g) Conciencia e expresións culturais (CCEC): creación, comprensión, apreciación e valoración con criterio de todo tipo de manifestacións artísticas, dándolle especial importancia á literatura.

O desenvolvemento competencial do alumnado valorarase poñendo en relación os estándares de aprendizaxe coas competencias clave de xeito que se poida graduar o rendemento alcanzado en cada unha delas. O conxunto de estándares que se relacionan cunha mesma competencia dá lugar ao perfil desa competencia facilitando a avaliación competencial do alumnado. Este perfil competencial pode extraerse da táboa do apartado 4 que reflicte a relación entre os distintos estándares de aprendizaxe coas sete competencias clave sinaladas pola normativa en vigor.

3. *Obxectivos para Lingua Castelá e Literatura*

Os obxectivos son referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin. A partir dos obxectivos da educación secundaria obrigatoria, establécense os seguintes:

a) Comprender discursos orais e escritos (narrativos, explicativos, expositivos, informativos -noticias, crónicas-, argumentativos, instrutivos,...) nos contextos da actividade social, cultural e académica, extraendo a idea xeral e a intención comunicativa.

b) Comprender textos do ámbito académico, atendendo especialmente aos expositivos e explicativos, ás instrucións para realizar tarefas, á consulta, en diversos soportes, de dicionarios, glosarios e outras fontes de información, como enciclopedias e webs educativas.

c) Compoñer, en soporte papel ou dixital, textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos á experiencia do alumnado (normas e comunicacións), textos propios dos medios de comunicación (crónicas) e do ámbito académico (resumos, esquemas xerárquicos, mapas conceptuais, exposicións sinxelas, glosarios e conclusións) que faciliten a asimilación de información.

d) Presentar de forma ordenada e clara informacións previamente preparadas sobre temas do interese do alumnado, con axuda de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.

e) Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas e para controlar a propia conduta, adoptando unha actitude respectuosa e cooperativa.

f) Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.

g) Coñecer e valorar o uso das normas de presentación dos textos escritos tanto en soporte papel como dixital, con respecto ás normas gramaticais, ortográficas e tipográficas.

h) Utilizar con certa autonomía os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.

i) Recoñecer e valorar a diversidade lingüística de España como fonte de enriquecemento cultural.

j) Recoñecer as diferenzas contextuais e formais relevantes entre comunicación oral e escrita e entre os usos coloquiais e formais nos discursos alleos e na elaboración dos propios.

k) Comprender a terminoloxía gramatical e sintáctica básica.

l) Coñecer e utilizar procedementos básicos para compoñer enunciados con cohesión, coherencia e adecuación á situación comunicativa.

m) Recoñecer e facer uso coherente das modalidades oracionais, os modos do verbo e as formas verbais como formas de expresar as intencións dos falantes.

n) Interpretar as informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios escolares e outras obras de consulta, especialmente sobre clases de palabras, relacións semánticas do léxico e normativa.

o) Ler e comprender textos literarios (relatos breves, mitos, epopeias, fragmentos de novelas, poemas, escenas de obras de teatro...) adecuados á idade, utilizando os coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.

- p) Recoñecer os diferentes subxéneros literarios a través das lecturas comentadas.
- q) Facer da lectura unha fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.
- r) Reflexionar de forma crítica con respecto ás mensaxes que supoñan calquera tipo de discriminación.

4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis

Os estándares de aprendizaxe son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado. Deben contribuír a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

O grao mínimo de consecución para cada estándar de aprendizaxe descríbese nunha escala de 1 a 4 co seguinte significado:

1: En vías de adquisición. 2: Adquirido.

3: Avanzado.

4: Excelente.

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, educativo ou escolar, e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/ educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. Diálogo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

		<ul style="list-style-type: none">▪ LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descriptivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	<ul style="list-style-type: none">▪ CCL▪ CAA
--	--	---	---

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Escoita activa e cumprimento das normas básicas que favorecen a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Comprender o sentido global de textos orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. ▪ B1.7. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamen- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
			te as demais persoas e usando fórmulas de saúde e despedida.	
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon en relación co contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.3.1. Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de da- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, co- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e re- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
	tos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	herentes e cohesionados.	<p>da acta borradores de escritura.</p> <ul style="list-style-type: none"> LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas. 	CCL
<ul style="list-style-type: none"> e h i l 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, educativo ou escolar, e social. B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, e escritura de textos dialogados. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo. 	CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo. 	CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CD
Bloque 3. Coñecemento da lingua				
<ul style="list-style-type: none"> b h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. 	CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.1.2. Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. 	CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas. 	CCL
<ul style="list-style-type: none"> b h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Comprensión e interpretación dos compoñentes do significado das palabras: denotación e connotación. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos subxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito. 	CCL
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Comprender e valorar as relacións de igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito. 	CCL
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Observación, reflexión e explicación dos cambios que 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Recoñecer os cambios de significado que afectan a pala- 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico 	CCEC

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
▪ n	afectan o significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	bra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito. ▪ LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	▪ CCEC
▪ h	▪ B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	▪ B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	▪ LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	▪ CCL
▪ a ▪ h	▪ B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.	▪ B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	▪ LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	▪ CCL
▪ i ▪ l	▪ B3.8. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ B3.7. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	▪ CCL
▪ a ▪ h ▪ i ▪ ñ ▪ o	▪ B3.9. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.	▪ B3.8. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade galega.	▪ LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	▪ CSC
▪ g ▪ h	▪ B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	▪ B3.9. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	▪ LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	▪ CAA
Bloque 4. Educación literaria				
▪ h	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e	▪ B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e univer-	▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e au-	▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ n ▪ c 	da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	sal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás afeccións, amosando interese pola lectura.	onomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras literarias, musicais, arquitectónicas, etc. personaxes e temas de todas as épocas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

5. Concrecións metodolóxicas da materia

A metodoloxía didáctica é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados. Abrangue tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos/das docentes. O enfoque metodolóxico susténtase en “situacións de aprendizaxe”, que incorporan tarefas que contextualizan as aprendizaxes e que permiten avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

A metodoloxía que imos levar a cabo caracterízase por:

- Atender ás diferenzas do alumnado con actividades de exercitación, ampliación e reforzo.
- Utilizar os métodos indutivo/analítico unhas veces e outras, o dedutivo/sintético, segundo sexa conveniente, ir do concreto ao xeral ou do xeral ao concreto, sempre tendo en conta as características da materia a tratar.
- Traballar a lectura comprensiva por medio de todo tipo de textos, tanto textos continuos (expositivo, descritivo, argumentativo, instrutivo, literario, xornalístico, hipertexto...) como textos descontínuos (cadros ou gráficos, táboas, mapas, formularios, follas informativas, convocatorias e anuncios, mapas semánticos, mapas conceptuais...).
- Utilizar as seguintes estratexias lectoras:
 - Antes da lectura (facer explícito o obxectivo da lectura, comprender os propósitos, activar os coñecementos previos, ensinar o vocabulario necesario, precisar como se debe ler).
 - Durante a lectura (elaborar e probar predicións, realizar inferencias e resolver dúbidas de comprensión, recapitular periodicamente o contido, avaliar o contido ou a forma do texto).
 - Despois da lectura (sintetizar o contido, avaliar a resposta do texto ás expectativas planeadas).
- Utilización das novas tecnoloxías das que dispón o centro: aula de informática, biblioteca informatizada, canóns de vídeo, DVDs..., así como o ordenador da aula para achegar o noso alumnado tamén desde o medio educativo aos novos tempos tecnolóxicos.

6. Materiais e recursos didácticos

Os materiais e recursos didácticos que empregará o departamento de Lingua castelá e literatura no grupo de 1º de ESO son os seguintes:

- **Libro de texto:** *Lengua castellana y literatura. 2ºESO*. Editorial Santillana.
- **Caderno de traballo:** o alumnado terá que presentar e realizar todas as tarefas diarias (agás aquelas que teñan que ser entregadas) no seu caderno, único para a materia. Fotocopias cos contidos teóricos e prácticos da materia elaborados pola profesor responsable da docencia do curso, dado que non se traballa só con libro de texto. Este material é gratuito e será posto a disposición do alumnado ao tempo que se expoñen os novos contidos.
- Material on-line que será posto a disposición do alumnado na aula virtual e no blog israelprofedelengua.blogspot.com.
- **Lecturas obrigatorias:** 3 lecturas obrigatorias anuais.
- **Dicionarios de aula:** dicionarios lexicográficos, de sinónimos e antónimos, etc.
- **Recursos informáticos:** ordenador de aula con acceso a internet, con reprodutor DVD, canón, pantalla e equipo de son.
- Biblioteca do instituto e biblioteca de aula, nas que contamos con moitas obras literarias e manuais de uso variados
- Recursos informáticos: ordenador de aula portátil con acceso a internet, con reprodutor DVD, canón, pantalla e equipo de son.

7. Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado

Os criterios de avaliación son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina. Para este curso poden extraerse da táboa do apartado 4.

Entendemos a avaliación como un proceso integral, no que se contemplan diversas dimensións ou vertentes: análise do proceso de aprendizaxe dos alumnos e alumnas, análise do proceso de ensinanza e da práctica docente e análise do propio Proxecto Curricular. Esta perspectiva da avaliación responderá aos principios de ser continua, formativa e sumativa:

- *Avaliación continua*, dado que atende á aprendizaxe coma un proceso, contrastando os diversos momentos ou fases. Unha primeira fase inclúe a **avaliación inicial** de carácter individualizado, que se realizará ao inicio de curso en cada grupo e que aporta datos sobre o punto de partida de cada alumno, proporcionando unha primeira fonte de información sobre os coñecementos previos e características persoais, datos que permiten unha atención ás diferenzas e unha metodoloxía axeitada. en segundo lugar, unha *avaliación formativa* que concede importancia á evolución ó longo do proceso, aportando unha visión das dificultades e progresos de cada caso,
- e, finalmente, unha *avaliación sumativa* que establece os resultados ó remate do proceso total de aprendizaxe en cada período formativo e a consecución dos obxectivos.

Seguirase a avaliación a través de varios mecanismos ou procedementos:

- **Observación na aula** das actividades habituais, acompañada do seguimento, supervisión e corrección continua e inmediata; da participación e integración no grupo, o traballo na aula e na casa, a presentación dos traballos escritos, o progreso na lectura e na comprensión e expresión oral e escrita e as actitudes positivas cara a adquisición de hábitos de traballo intelectual.
- Realizaranse **probos orais ou escritas**, individuais ou colectivas.
- Terase en conta a posibilidade da **autoavaliación e co-avaliación** para que cada alumno e alumna controle a propia aprendizaxe, xulgando a súa competencia.

Cómpre poñer especial coidado na *recollida de datos* que serán considerados pertinentes para a valoración xusta e adecuada de cada alumno e alumna. Resultará necesario reflectir en *fichas individuais* todo tipo de anotacións (referidas aos bloques de contidos do currículo), pensando especialmente naqueles aspectos que resultan difíciles de avaliar mediante probas de exame, senón que serán avaliadas ao longo de todo o curso. Estámonos referindo a aspectos como, por exemplo, a corrección lectora e escrita, a superación de prexuízos lingüísticos, a actitude respectuosa no uso da palabra durante as sesións de clase, respecto aos compañeiros e compañeiras, ao profesorado e ao material en xeral, e tantas outras cuestións especialmente referidas ás actitudes que van ser avaliadas, ao mesmo nivel cós conceptos e os procedementos.

Os criterios de cualificación son os seguintes:

En cada trimestre a nota final da avaliación terá en conta:

70% - Exames escritos ou orais.

15% - Lectura e traballo relacionado.

15% - Microtarefas.

Exames escritos:

- Realizaranse alomenos **dous** por trimestre.
- Valorarase especialmente neles o coidado das faltas de ortografía e de acentuación. Coa finalidade de fomentar a atención no alumnado neste aspecto, as faltas serán penalizadas cun desconto de **0,125 puntos cada unha** (no caso de que se repita a palabra coa mesma falta, só se penalizará unha vez) **ata un máximo de 1 punto**.
- O uso dunha caligrafía pouco lexible e/ou unha incorrecta presentación nos exames escritos (marxes incorrectos, ausencia de sangrías, falta de limpeza por tachóns...) suporá un **desconto de 0,5 puntos** na nota final do mesmo.
- Todos os exames serán puntuados de 0 a 10 puntos.

- Os exames de lingua castelá poderá incluír preguntas de carácter teórico (definición de termos lingüísticos, explicación de conceptos...), pero especialmente estarán compostos por exercicios de carácter práctico (similares aos realizados na aula).

Lecturas:

- Constituirán un 15% da nota total.
- Serán tres **lecturas anuais**.
- Serán avaliadas a través de breves explicacións orais.
- Trala lectura, deberá elaborarse un traballo, diferente en cada trimestre.
- As lecturas serán seleccionadas por cada alumno, sempre dentro do nivel esixido no curso.
- A calificación da lectura + traballo terá unha nota máxima de 8, podendo chegar ao 10 lendo unha segunda lectura. De xeito que:
 - Libro non lido: 0 ptos.
 - Libro parcialmente lido: 2 ptos.
 - Libro totalmente lido pero sen traballo presentado: 4 ptos.
 - Libro totalmente lido con traballo presentado con erros significativos: 6 ptos.
 - Libro totalmente lido con traballo presentado e ben elaborado: 8 ptos.
 - Libro totalmente lido con traballo presentado e ben elaborado, e segundo libro (opcional) lido: 10 ptos.

Traballos:

- Realizaranse microtarefas relacionadas cos contidos da materia.
- Serán cualificados de 0 a 10, e constituirán un 15% da nota total.

Traballo diario, comportamento e actitude:

- No referente ao comportamento, partimos da base de que o bo comportamento non se premia, xa que debe ser a norma, e o que se castiga é o mal comportamento, a excepción á norma. Entenderase por mal comportamento: as interrupcións as explicacións do docente, as chamadas de atención a un alumno/a por estar a falar cun compañeiro ou mal sentado; as faltas de respecto entre compañeiros; as faltas de respecto á profesora,...

- Espérase por parte do alumnado unha actitude positiva cara a materia, valorándose a súa participación voluntaria nas actividades, o seu interese e a súa vontade e disposición para corrixir erros.

O alumnado que sexa descuberto copiando nun exame (ben a través de "chuletas" ou do exame dun compañeiro) terá o exame automaticamente suspenso cun 0. Dado que a materia ten unha avaliación continua, se esta situación se dese ó final do terceiro trimestre, o alumno/a terá que recuperar a materia na súa totalidade en setembro.

Contéplase tamén o caso de abandono na materia sempre e cando o alumnado, de forma reiterada, non se acompañe do material preciso na aula (caderno e libro de texto), non faga as tarefas encomendadas ou presente exames en branco ou practicamente en branco. Neste caso o profesor informará ao titor/a e posteriormente poñerase en coñecemento da familia esta situación. As medidas adoptadas co alumnado que presente esta actitude serán decididas na reunión de avaliación correspondente.

Dado que a materia de Lingua castelá ten unha avaliación continua, non se realizarán exames de recuperación da materia ao longo do curso, pero si exames que inclúan cuestións sobre temas non superados no seu momento.

Segundo as modificacións introducidas pola Orde do 25 de xaneiro de 2022, pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia (DOG do 11 de febreiro), o alumno que teña a materia con partes pendentes de superar logo de realizada a terceira avaliación parcial, realizará as actividades de apoio, reforzo

e recuperación recollidas no informe de avaliación individualizado que se entregará co boletín de cualificacións da terceira avaliación. Estas actividades de apoio, reforzo e recuperación incidirán nos aspectos curriculares nos que o alumno presenta carencias e dificultades. Para superar a materia será precisa a avaliación positiva en todas as actividades previstas no informe de avaliación individualizado. A cualificación definitiva da materia farase efectiva na avaliación final de curso.

O alumnado que teña superada a materia logo de realizada a terceira avaliación parcial realizará actividades de ampliación, que poden ser actividades directamente relacionadas co currículo, ou ben monografías ou exposicións nas que o alumnado poida traballar de xeito relativamente autónomo. As actividades de ampliación serán avaliadas, co único obxecto de mellorar a cualificación, cos seguintes criterios:

- Fai as actividades de xeito satisfactorio: Sube a cualificación obtida no curso regular da materia ata un máximo dun punto.
- Fai as actividades de xeito non satisfactorio. Conserva a cualificación obtida no curso regular da materia.

A cualificación definitiva da materia farase efectiva na avaliación final de curso.

8. *Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente*

Indicador	1	2	3	4
Utilización das TIC	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Cumprimento do proxecto lector	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Porcentaxe de aprobados	50% - 60%	60% - 70%	70% - 85%	85% - 100%
Realización de actividades en parella, grupo, etc.	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Emprego de recursos variados na práctica docente	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Tratamento de temas transversais	Non se trataron transversais	Tratáronse algúns	Tratáronse a maioría	Tratáronse todos
Cumprimento da temporalización	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades

9. *Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes*

Para o alumnado que teña a Lingua castelá pendente será obrigatoria a realización e presentación de traballos durante cada trimestre para recuperar a asignatura. De non presentar este material, o alumnado terá dereito só á convocatoria oficial de maio, e formato exame escrito.

10. *Plan de seguimento do alumnado repetidor*

Ningun alumno repite curso.

11. *Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados*

Durante o primeiro mes de curso procederase a unha avaliación inicial xeral para a que se utilizarán algúns destes instrumentos:

- Informes individualizados do curso anterior.
- Cuestionarios escritos iniciais.
- Cuestionarios orais breves ao comezo de cada aula, aproveitando que se pasa lista.
- Proba de lectura para comprobar a fluidez.
- Textos escritos breves sobre os textos lidos e sobre contidos que deberan estar asimilados.
- Exame superficial do traballo no caderno individual.

Recolleranse datos sobre os seguintes indicadores:

- Capacidade de comprensión utilizando contidos vellos.
- Capacidade de memorización comprensiva e interiorización de contidos novos.
- Capacidade xeral de comunicación.

Todos estes datos compararanse cos recollidos polo resto do profesorado na sesión de avaliación inicial que se realizará este curso na primeira semana de outubro. Discriminaranse entón que elementos do proceso de ensino/aprendizaxe están mediatizados polas actitudes e cales responden a situacións determinadas a respecto das áreas lingüística e socio-cultural de cada alumno.

12. Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as recollidas no Plan anual de atención á diversidade.

Neste curso 2022-23 temos varios alumnos con necesidades educativas especiais, que disporán dun material adaptado. En colaboración co Departamento de Orientación e o profesorado de Pedagogía Terapéutica e Audición e Linguaxe, estableceranse reforzos e apoios.

Deixando de lado casos específicos, podemos sinalar que dentro da aula tamén se considera indispensable unha metodoloxía de seguimento á diversidade. A proposta está baseada en actividades ou técnicas deseñadas e enfocadas á repetición de explicacións; á petición de aclaracións de contidos aos alumnos para comprobar o grado de asimilación dos mesmos; á formulación de preguntas que buscan respostas rápidas; e a actividades de aula para fomentar o traballo en grupos, potenciando así a colaboración directa entre os alumnos, etc.

13. Concreción dos elementos transversais

A comprensión lectora, expresión oral e escrita, comunicación audiovisual, tecnoloxías da información e da comunicación, emprendemento, e educación cívica e constitucional son contidos transversais que serán traballados de xeito continuo polo departamento a través das actividades escritas e orais que se realicen na aula, ademais de exposicións e ou presentacións.

A igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social serán traballados a través da celebración de datas sinaladas como o 25 de novembro (Día contra a violencia de xénero), o 1 de decembro (Día dos Dereitos humanos) e o 8 de marzo (Día da muller traballadora).

A prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade; rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, respecto ao Estado de dereito, respecto e consideración ás vítimas do terrorismo, e prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia, a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico, os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero; visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual, todos estes contidos serán traballados polo departamento a través da selección de textos de noticias de actualidade, do visionado de breves vídeos de concienciación e tamén a través da celebración do

Día da Paz (30 de xaneiro).

A creatividade, autonomía, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico estará presente en todas e cada unha das actividades que o alumnado realice dentro e fóra da aula, incluíndo ademais a celebración do Día da poesía (24 de febreiro) e o Día do Libro (23 de abril).

A educación e seguridade viaria será abordada a través dunha selección axeitada de textos xornalísticos que incidan na necesidade de cumprir coa normativa cidadá para potenciar e desenvolver un espírito cívico correcto.

14. Actividades complementarias e extraescolares do departamento

Ao longo do curso, os alumnos participarán en varias actividades para complementar a súa formación nas que terá unha participación especial o departamento de Lingua Castelá. Entre elas cabe destacar as seguintes:

- Conmemoración do Día da Biblioteca.
- Conmemoración do Día da Poesía.
- Conmemoración do Día do Libro.
- Colaboración directa coa Biblioteca en todas aquelas datas e celebracións que se conmemoren no centro.
- Participación activa na Romaría das Letras Galegas que se celebrará no centro no mes de maio. O departamento estudará diversas posibilidades: desde obradoiros ou talleres de creación literaria, representacións teatrais, concursos de letras ou exposicións de materiais diversos.
- Participación do alumnado en concursos literarios a nivel de centro e/ou a nivel nacional.
- Posible saída para asistir a unha representación teatral.

15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora

Os mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica poden extraerse da táboa do apartado 8.

16. Accións de contribución ao proxecto lector

O Proxecto Lector é un documento que integra todas as intervencións do centro destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades informativas. Procura a adquisición das competencias básicas, **especialmente a comunicación lingüística**, o tratamento da información e a competencia dixital, a competencia cultural e artística e a competencia para aprender a aprender.

Un dos seus obxectivos é a formación de lectores competentes e a consolidación de hábitos de lectura e escritura, pero sabemos que conseguir un **lector competente** é unha tarefa longa e dificultosa que, probablemente, supere no tempo aos cursos de ensinanza obrigatoria. De feito, será un labor que durará toda a vida, sempre e cando se manteña a actividade lectora.

É máis que evidente que a materia de Lingua castelá e Literatura ten unha implicación directa con este proxecto, aínda que este estea deseñado para que sexan todas as materias do currículo as que se impliquen no mesmo. A súa finalidade primeira é que o alumnado descubra todas as posibilidades que a lectura e o seu espacio físico principal nun centro, a biblioteca, lle ofrecen. No caso do departamento de Lingua castelá e literatura a implicación é aínda máis directa posto que o Xefe do departamento pertence ao Equipo de Biblioteca.

O departamento comprométese a:

- Usar todo tipo de textos en diferentes soportes: libros, material dixital, revistas, xornais... así como diversos tipos de textos continuos e descontínuos (científicos, literarios, expositivos, argumentativos, publicitarios, xornalísticos, esquemas, mapas conceptuais...).

- Traballar a definición, de forma escrita e oral, do léxico básico que se manexa a diario en cada materia.
- Traballar a comprensión lectora usando diversas estratexias antes, durante e despois da lectura:
 - Ler detidamente os textos
 - Facer preguntas ao alumnado para saber se comprenderon o texto
 - Analizar o vocabulario
 - Activar as ideas previas
 - Relacionar o texto lido con outras experiencias
 - Desmiuzar cada parágrafo
 - Extraer as ideas principais
 - Facer resumos, esquemas e mapas conceptuais
- Potenciar a lectura individual e colectiva de textos na clase.
- Practicar a oralidade: resumos, comentarios, debates, exposicións...
 - Aprender a escoitar
 - Traballar a entoación e vocalización
 - Respectar as quendas de palabra
 - Respectar as ideas dos demais
 - Reflexionar antes de falar
 - Expoñer as preguntas con seriedade
 - Aprender a defender teses ou a rebatelas, argumentando correctamente
- Exixir a necesidade de expresarse correctamente por oral e escrito, adecuando o vocabulario á materia e ao contexto.
- Colaborar na formación documental do alumnado, por medio de traballos individuais ou en equipo, nos que aprendan a manexar información de diversas fontes e a presenten nun traballo de síntese.
- Exixir unha boa presentación, así como o respecto ás normas ortográficas e de puntuación na elaboración dos textos (nos traballos, nos exames...), fixándose en non mesturar castelán e galego, pois cométese demasiadas interferencias.
- Incluír nas probas de avaliación diversos tipos de preguntas que esixan demostrar as competencias adquiridas: preguntas de resposta inmediata, exercicios de relacionar os conceptos traballados, interpretación de gráficos, mapas, textos...

O Proxecto Lector tamén concreta no Plan Anual de Lectura os itinerarios lectores cos que se materializa ao longo do curso a actividade lectora do alumnado. A materia de Lingua castelá evidentemente obriga a unha actividade lectora constante e continua ao longo de todas as sesións co alumnado.

O tempo de dedicación diaria á actividade de lectura no curso de 1º de ESO aproxímase aos 30 minutos, deixando unha marxe de variación polo que respecta á dinámica de cada sesión.

Polo que atinxe ás lecturas establecidas no Itinerario Lector de Lingua Castelá temos:

<i>Tipos de lecturas</i>	<i>Materiais e recursos (indicando para que nivel)</i>	<i>Espazos</i>
Lecturas complementarias, por áreas. Textos informativos	Textos tirados de xornais e revistas	Aula, casa

Lecturas para escoitar (lectura en voz alta por parte do profesorado). Textos literarios	Textos literarios dos autores: fragmentos escollidos, poemas, escenasteatrais, lendas, relatos. Manéxanse páxinas web: amediavoz.com www.ciudadseva.com www.epdlp.com http://www.rinconcastellano.combiblio/relatos/index.html Lectura e audición de poemas: http://antologiapoeticamultimedia.blogspot.com.es/	Aula, biblioteca
Lecturas para gozar e compartir (lectura individual, recomendacións...) Textos literarios e informativos	Relatos de Jorge Bucay, Horacio Quiroga, Isabel Allende, Roald Dahl, Agatha Christie, etc.	Aula, casa
Lecturas guiadas (formación da competencia literaria). Textos literarios	Lecturas obrigatorias, de libre elección por parte do alumnado.	Casa e aula
Lectura extensiva: propostas abertas de lectura. Textos literarios, informativos...	Revista <i>Muy Interesante</i> Revista <i>Quo</i> Prensa en castelán a través de Internet	Aula, biblioteca, casa

Forma igualmente parte do Proxecto Lector a realización de traballos adicados á conmemoración do Día do Libro, do Día da Poesía ou a diferentes escritores ou datas relevantes esixe tamén a busca de material bibliográfico diverso, ou ben a través de apoio textual ou soporte informático (uso dos ordenadores e de todo o material dispoñible da biblioteca).

17. Accións de contribución ao plan TIC

As novas tecnoloxías son un moderno recurso didáctico dentro do proceso de ensinanza e aprendizaxe do alumnado. As numerosas posibilidades de aplicación e os diferentes instrumentos informáticos facilitan a súa inclusión no ámbito da ensinanza. A gran vantaxe deste novo recurso é que favorece a motivación dos alumnos xa que está presente na aula e tamén nas súas casas, razón pola que é considerado como un instrumento coñecido e utilizado, non só cunha finalidade didáctica, senón tamén lúdica.

O departamento fará uso deste recurso a través de diferentes vías:

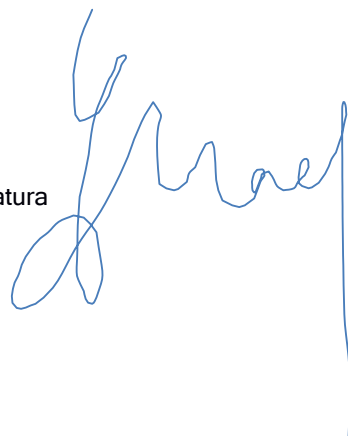
- a) Revisión e ampliación dos contidos da páxina do departamento. O seguimento tratarase de realizar de forma semanal para que os alumnos poidan estar ao tanto de todo o que sexa relevante para a materia.
- a) Realización de programas de radio con contidos diversos, centrados fundamentalmente no ámbito literario.
- b) Elaboración de traballos por parte do alumnado para ser expostos na aula. A súa elaboración poderá ter soporte informático.
- c) Deseño e elaboración de artigos, entrevistas e creacións literarias con soporte informático para a súa inclusión na revista do instituto por parte do alumnado.

18. Accións de contribución ao plan de convivencia

Tal e como se recolle no *Plan de convivencia* do centro, todos os integrantes da comunidade educativa, neste caso o profesorado, debemos ter un compromiso especial para loitar contra todo tipo de violencia escolar mediante a prevención de actos violentos en calquera das súas modalidades. Dita prevención establécese especialmente a través de accións que favorezan a mellora do ambiente socio educativo no centro.

A aula é un dos contextos máis importantes a este nivel e cómpre desenvolver prácticas educativas que favorezan un ambiente baseado no respecto, no diálogo e na empatía, prácticas que levará a cabo este departamento a través do tratamento transversal da educación en valores. De igual modo, a intervención na resolución de conflitos, baseada na cultura da paz, no diálogo e no carácter recuperador, educador e reparador da intervención é unha tarefa igualmente decisiva para loitar contra a violencia escolar, do mesmo xeito que é imprescindible a coordinación entre o profesorado (comunicación directa e inmediata con xefatura de estudos e a dirección do centro), coas familias, con outros organismos e asociacións cos centros adscritos.

Israel Rodríguez Gil
Xefe Dpto. Lingua castelá e Literatura
IES *Castro de Baronceli*

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Israel Rodríguez Gil', positioned to the right of the typed name.

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Departamento de
Lingua castelá e literatura
IES CASTRO DE BARONCELI

Programación didáctica

Curso académico 2022/23

4º de ESO

Índice

1. Introducción e contextualización
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliáveis
3. Obxectivos para Lingua Castelá e Literatura
4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis
5. Concrecións metodolóxicas da materia
6. Materiais e recursos didácticos
7. Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado
8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente
9. Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes
10. Plan de seguimento do alumnado repetidor
11. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados
12. Medidas de atención á diversidade
13. Concreción dos elementos transversais
14. Actividades complementarias e extraescolares do departamento
15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora
16. Accións de contribución ao proxecto lector
17. Accións de contribución ao plan TIC
18. Accións de contribución ao plan de convivencia

1. **Introdución e contextualización**

Esta é a programación de de para o ano académico 2022/23, que será impartida no IES *Castro de Baronceli*. Está redactada tendo en conta o marco legislativo establecido por:

- [Lei Orgánica 2/2006](#), do 3 de maio, de Educación (LOE)
- [Lei Orgánica 8/2013](#), do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE)
- [Decreto 86/2015](#), do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- [Orde ECD/65/2015](#), de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación primaria a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.
- [Orde do 15 de xullo de 2015](#) pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta
- [Real Decreto 665/2015](#), de 17 de julio, por el que se desarrollan determinadas disposiciones relativas al ejercicio de la docencia en la Educación Secundaria Obligatoria, el Bachillerato, la Formación Profesional y las enseñanzas de régimen especial, a la formación inicial del profesorado y a las especialidades de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria
- [Resolución do 27 de xullo de 2015](#), da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015-2016 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- [Orde do 28 de agosto de 1995](#), pola que se regula o procedemento para garantir o dereito a que o rendemento sexa avaliado con criterios obxectivos (BOE do 20/09/95).
- [Orde do 21 de decembro de 2007](#) pola que se regula a avaliación na ESO (DOG do 7 de xaneiro de 2008) e [Orde do 23 de xuño de 2008](#), pola que se modifica esta (DOG do 24 de xuño).

A materia de 4º de ESO organízase nun grupo de 26 alumnos, e a materia será impartida por Israel Rodríguez. Pertence ao bloque de materias troncais e correspóndenlle 3 horas semanais.

2. **Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliábeis**

As competencias son as capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, e para lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

a) Comunicación lingüística (CCL): adquisición de destrezas que permitan ao alumno/a interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos da súa vida presente e futura, reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estuda e coñece, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT): coñecemento dos sistemas e o modo de operar das tecnoloxías da información e da comunicación e uso efectivo de variadas fontes de consulta en formatos diversos, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas relacionadas coa lingua e para enriquecer o propio vocabulario.

c) Competencia dixital (CD): adquisición dos coñecementos para seleccionar, analizar criticamente, organizar, relacionar e sintetizar a información atendendo ás distintas finalidades.

d) Aprender a aprender (CAA): perfeccionamento da lectura comprensiva, organización das ideas mediante resumos e esquemas, interpretación correcta das informacións lingüísticas dos dicionarios e valoración da lectura e a escrita como fontes de enriquecemento persoal.

e) Competencias sociais e cívicas (CSC): comprensión crítica da realidade, así como o coñecemento e exercicio dos valores democráticos e dos dereitos civís e a adquisición de destrezas que faciliten a comunicación cos demais e o respecto cara os saberes e referencias culturais.

f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): intervención en actos comunicativos orais valorando a propia participación, planificación correcta de textos escritos e análise e control dos propios sentimentos grazas á escritura.

g) Conciencia e expresións culturais (CCEC): creación, comprensión, apreciación e valoración con criterio de todo tipo de manifestacións artísticas, dándolle especial importancia á literatura.

O desenvolvemento competencial do alumnado valorarase poñendo en relación os estándares de aprendizaxe coas competencias clave de xeito que se poida graduar o rendemento alcanzado en cada unha delas. O conxunto de estándares que se relacionan cunha mesma competencia dá lugar ao perfil desa competencia facilitando a avaliación competencial do alumnado. Este perfil competencial pode extraerse da táboa do apartado 4 que reflicte a relación entre os distintos estándares de aprendizaxe coas sete competencias clave sinaladas pola normativa en vigor.

3. Obxectivos para Lingua Castelá e Literatura

Os obxectivos son referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin. A partir dos obxectivos da educación secundaria obrigatoria, establécense os seguintes:

a) Comprender discursos orais e escritos (expositivos, argumentativos, xornalísticos -artigos de opinión, columnas, editoriais...- e textos publicitarios), resumindo e comentando o seu contido e significado e valorando os factores contextuais, a intención das mensaxes, o tipo de rexistro e a organización interna do discurso nas diferentes situacións comunicativas.

b) Producir textos orais e escritos (expositivos, argumentativos e xornalísticos -artigos de opinión, columnas, editoriais...- e textos publicitarios) empregando o rexistro axeitado a cada situación comunicativa e utilizando as regras adecuadas de cohesión e coherencia textual e de corrección lingüística.

c) Analizar e interpretar os códigos dos medios de comunicación e reflexionar dun modo crítico sobre a súa incidencia na sociedade actual.

d) Utilizar a lingua para tomar conciencia dos coñecementos, as ideas e os sentimentos propios e para regular a propia conduta.

e) Expresar, con correcta coherencia, cohesión e adecuación ao contexto, mensaxes escritas que se axusten de maneira axeitada ás características dos distintos tipos de texto escrito.

f) Coñecer os diferentes rexistros e os factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais e valorar a importancia de usar o rexistro adecuado segundo as circunstancias da situación comunicativa.

g) Identificar e empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral: reclamacións, solicitudes, instancias, currículo vitae, carta de presentación...

h) Realizar presentacións orais ben estruturadas sobre temas relacionados coa actividade académica ou a actualidade que admitan diferentes puntos de vista, utilizando o apoio de medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.

i) Consultar de maneira autónoma textos en diferentes soportes co fin de seleccionar información relevante, analizala criticamente, extraer conclusións fundamentadas e integralas nas propias producións, especialmente en traballos do ámbito académico adecuados ao nivel.

j) Respetar as normas ortográficas do español na súa aplicación, entendéndose como un vía idónea para o enriquecemento cultural.

k) Valorar a importancia e a necesidade do dominio das normas ortográficas, tipográficas e gramaticais, a fluidez lectora e a progresiva adquisición do vocabulario preciso e axeitado para mellorar a capacidade comunicativa oral e escrita.

l) Valorar a lectura e a escritura como recursos fundamentais para o enriquecemento persoal, gozo estético e desenvolvemento da capacidade crítica ante determinados temas de carácter social e cultural.

m) Utilizar con autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, seleccionar, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.

n) Coñecer e comprender as características xerais que definen os grandes períodos da historia da literatura desde o século XVII ata a actualidade.

ñ) Coñecer as obras e os autores máis representativos das literaturas hispánicas e europea desde o século XVII ata a actualidade.

- o) Ler fragmentos das obras máis relevantes do panorama literario hispánico e europeo no período cronolóxico que abrangue do século XVII ata a actualidade.
- p) Comprender os textos ou fragmentos seleccionados da literatura española desde o século XVI-XVII ata o XXI, utilizando os coñecementos adquiridos sobre as características de cada corrente estética, o contexto histórico, filosófico, social e cultural no que estas xorden, ademais dos temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.
- q) Ler con regularidade obras literarias e desenvolver criterio lector; expoñer unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relacionando o seu sentido coa propia experiencia e valorando a estrutura, o punto de vista e o emprego da linguaxe.
- r) Compoñer textos de intención literaria seguindo como modelo os textos literarios analizados.
- s) Coñecer a diversidade lingüística de España (linguas e dialectos) e reflexionar sobre a situación actual do español no mundo.
- t) Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para resolver problemas de comprensión e para compoñer e revisar de xeito progresivamente autónomo os propios textos.
- u) Recoñecer, a través da reflexión sobre os usos discursivos, os mecanismos da lingua, e coñecer e usar a terminoloxía lingüística adecuada.
- v) Recoñecer o uso coherente da correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións e no discurso relatado.
- w) Interpretar as informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios de lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e normativa).
- x) Usar con certa autonomía os dicionarios e correctores ortográficos dos procesadores de textos.
- y) Recoñecer as implicacións discriminatorias da linguaxe no plano social, sexual, étnico, etc., analizándoo e empregándoo criticamente en todas as prácticas discursivas.

4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis

Os estándares de aprendizaxe son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado. Deben contribuír a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

O grao mínimo de consecución para cada estándar de aprendizaxe descríbese nunha escala de 1 a 4 co seguinte significado:

- 1: En vías de adquisición.
- 2: Adquirido.
- 3: Avanzado.
- 4: Excelente.

4º de ESO

		Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO		
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, educativo, social e laboral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante. ▪ LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. ▪ LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. ▪ LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto. ▪ LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión. ▪ LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. Diálogo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante. ▪ LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. ▪ LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular. ▪ LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). ▪ LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recoñecendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.3.1. Escolta, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos. ▪ LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas. ▪ LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversas espontáneas; da intención comunicativa de cada interlocutor/a e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, falados e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido. ▪ LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortésia que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, ollada, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. ▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. ▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoavaliación en prácticas orais formais ou informais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais ou informais, de xeito individual ou en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais. ▪ LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
			dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. ▪ LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. ▪ LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente. ▪ LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversas espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. Debate. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas, e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral. ▪ LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido. ▪ LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatória.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sen- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.
			Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Objectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ m 		<p>timentos e emocións.</p>	
		<p>Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. ▪ B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. ▪ B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto. ▪ LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos. ▪ LCLB2.1.3. Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas. ▪ LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste. ▪ LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el. ▪ LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. ▪ B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. ▪ B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<p>ción de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica). ▪ LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación. ▪ LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónas entre si e co contexto, secuenciacións e deduce informacións ou valoracións implícitas. ▪ LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global. ▪ LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando sempre as opinións dos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. ▪ LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. ▪ LCLB2.3.3. Respecta as opinións dos demais persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación como fontes de obtención de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obtían das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital, integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. ▪ LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión. ▪ B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc. ▪ LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.). ▪ LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura. ▪ LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas. ▪ LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación). ▪ LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as. ▪ LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CAA ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Produción de textos escritos e audiovisuais propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Escribir textos en relación co ámbito de uso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. ▪ LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada. ▪ LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Objectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa. ▪ B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo os que teñen orixe grega e latina, explicando o significado que lle achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e a creación de novas palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen. ▪ B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos, e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando os que proceden do latín e do grego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen. ▪ LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos. ▪ LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos. ▪ LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe gregolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Observación, reflexión e explicación dos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Identificar os niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen. ▪ LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras, e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e uso). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os grupos que forman parte desta e dos seus elementos constitutivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións. ▪ LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituintes doutra oración. LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
<ul style="list-style-type: none"> b h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cinguirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e ailleos. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
<ul style="list-style-type: none"> b g h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas, para utilizalas nas súas producións orais e escritas. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresalientes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízalos nas producións propias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos). 	<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos. 	<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
			léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Coñecemento dos rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais, e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Recoñecer e utilizar os rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais, valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social. ▪ CCL ▪ LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos. ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, cartéis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, cartéis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, cartéis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilicen varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe. ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras. ▪ CAA
Bloque 4. Educación literaria			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións. ▪ CCL ▪ LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal. ▪ CCEC ▪ LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura. ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando ▪ CCL

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ I ▪ n ▪ c 	<p>cer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.</p>	<p>literatura e o resto das artes.</p>	<p>cando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade. ▪ LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve. ▪ LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. ▪ LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma. ▪ LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. ▪ LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ I ▪ n ▪ c 	<p>▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de practicar, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.</p>	<p>▪ B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. ▪ LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma. ▪ LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. ▪ LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ I ▪ n ▪ c 	<p>▪ B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española desde o século XVIII aos nosos días a través da lectura e a explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.</p>	<p>▪ B4.4. Comprender textos literarios representativos desde o século XVIII aos nosos días, recoñecendo a intención do/da autor/a, o tema e os trazos propios do xénero ao que pertence, e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación con xuízos persoais razoados.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. ▪ LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con intención lúdica e creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. 	<p>persoais razoados.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa. ▪ LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e a cita adecuada destas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo educativo en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura. ▪ LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia. ▪ LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CD

5. *Concrecións metodolóxicas da materia*

A metodoloxía didáctica é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados. Abrangue tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos/das docentes. O enfoque metodolóxico susténtase en “situacións de aprendizaxe”, que incorporan tarefas que contextualizan as aprendizaxes e que permiten avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

A metodoloxía que imos levar a cabo caracterízase por:

- Atender ás diferenzas do alumnado con actividades de exercitación, ampliación e reforzo.
- Utilizar os métodos indutivo/analítico unhas veces e outras, o dedutivo/sintético, segundo sexa conveniente, ir do concreto ao xeral ou do xeral ao concreto, sempre tendo en conta as características da materia a tratar.

- Traballar a lectura comprensiva por medio de todo tipo de textos, tanto textos continuos (expositivo, descriptivo, argumentativo, instrutivo, literario, xornalístico, hipertexto...) como textos discontinuos (cadros ou gráficos, táboas, mapas, formularios, follas informativas, convocatorias e anuncios, mapas semánticos, mapas conceptuais...).
- Utilizar as seguintes estratexias lectoras:
 - Antes da lectura (facer explícito o obxectivo da lectura, comprender os propósitos, activar os coñecementos previos, ensinar o vocabulario necesario, precisar como se debe ler).
 - Durante a lectura (elaborar e probar predicións, realizar inferencias e resolver dúbidas de comprensión, recapitular periodicamente o contido, avaliar o contido ou a forma do texto).
 - Despois da lectura (sintetizar o contido, avaliar a resposta do texto ás expectativas planeadas).
- Utilización das novas tecnoloxías das que dispón o centro: aula de informática, biblioteca informatizada, canóns de vídeo, DVDs..., así como o ordenador da aula para chegar o noso alumnado tamén desde o medio educativo aos novos tempos tecnolóxicos.

6. *Materiais e recursos didácticos*

Os materiais e recursos didácticos que empregará o departamento de Lingua castelá e literatura no grupo de 4º de ESO son os seguintes:

- Libro de texto da editorial Santillana, serie "Libro abierto", proxecto "Saber Hacer".
- Caderno de traballo: o alumnado terá que presentar e realizar todas as tarefas diarias (agás aquelas que teñan que ser entregadas) no seu caderno.
- Fotocopias cos contidos teóricos e prácticos da materia elaborados pola profesor responsable da docencia do curso, dado que non se traballa só con libro de texto. Este material é gratuito e será posto a disposición do alumnado ao tempo que se expoñen os novos contidos.
- Material on-line que será posto a disposición do alumnado na aula virtual e no blog israelprofedelengua.blogspot.com.
- Textos tirados de xornais e revistas como material fundamental para desenvolver múltiples actividades de lectura e de opinión, recollida de información para elaborar debates de temas actuais, análise da linguaxe dos propios medios,...
- Lectura e consulta de diferentes libros de narrativa, teatro e poesía das diversas etapas da nosa literatura, ademais de traducións de obras doutras literaturas.
- Lecturas obrigatorias de libre escolla: **3 lecturas anuais**, con posibilidade de que unha delas, ou unha cuarta voluntaria, sexa de carácter teatral ou divulgativo.
- Dicionarios de aula (lexicográficos, sinónimos/antónimos, etimolóxicos, dicionarios de uso...) e dicionarios en rede.

- Biblioteca do instituto e biblioteca de aula, nas que contamos con moitas obras literarias e manuais de uso variados.
- Recursos informáticos: ordenador de aula portátil con acceso a internet, con reprodutor DVD, canón, pantalla e equipo de son.

7. **Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado**

Os criterios de avaliación son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina. Para este curso poden extraerse da táboa do apartado 4.

Entendemos a avaliación como un proceso integral, no que se contemplan diversas dimensións ou vertentes: análise do proceso de aprendizaxe dos alumnos e alumnas, análise do proceso de ensinanza e da práctica docente e análise do propio Proxecto Curricular. Esta perspectiva da avaliación responderá aos principios de ser continua, formativa e sumativa:

➤ *Avaiación continua*, dado que atende á aprendizaxe coma un proceso, contrastando os diversos momentos ou fases. Unha primeira fase inclúe a **avaiación inicial** de carácter individualizado, que se realizará ao inicio de curso en cada grupo e que aporta datos sobre o punto de partida de cada alumno, proporcionando unha primeira fonte de información sobre os coñecementos previos e características persoais, datos que permiten unha atención ás diferenzas e unha metodoloxía axeitada. en segundo lugar, unha *avaiación formativa* que concede importancia á evolución ó longo do proceso, aportando unha visión das dificultades e progresos de cada caso,

➤ e, finalmente, unha *avaiación sumativa* que establece os resultados ó remate do proceso total de aprendizaxe en cada período formativo e a consecución dos obxectivos.

Seguirase a avaliación a través de varios mecanismos ou procedementos:

- **Observación na aula** das actividades habituais, acompañada do seguimento, supervisión e corrección continua e inmediata; da participación e integración no grupo, o traballo na aula e na casa, a presentación dos traballos escritos, o progreso na lectura e na comprensión e expresión oral e escrita e as actitudes positivas cara a adquisición de hábitos de traballo intelectual.
- Realizaranse **probos orais ou escritas**, individuais ou colectivas.
- Terase en conta a posibilidade da **autoavaiación e co-avaiación** para que cada alumno e alumna controle a propia aprendizaxe, xulgando a súa competencia.

Cómpre poñer especial coidado na *recollida de datos* que serán considerados pertinentes para a valoración xusta e adecuada de cada alumno e alumna. Resultará necesario reflectir en *fichas individuais* todo tipo de anotacións (referidas aos bloques de contidos do currículo), pensando especialmente naqueles aspectos que resultan difíciles de avaliar mediante probas de exame, senón que serán avaliadas ao longo de todo o curso. Estámonos referindo a aspectos como, por exemplo, a corrección lectora e escrita, a superación de prexuízos lingüísticos, a actitude respectuosa no uso da palabra durante as sesións de clase, respecto aos compañeiros e compañeiras, ao profesorado e ao material en xeral, e tantas outras cuestións especialmente referidas ás actitudes que van ser avaliadas, ao mesmo nivel cós conceptos e os procedementos.

Os criterios de cualificación son os seguintes:

En cada trimestre a nota final da avaliación terá en conta: 70% - Exames escritos ou orais.

15% - Lectura e traballo relacionado.

15% - Microtarefas.

Exames escritos:

- Realizaranse alomenos **dous** por trimestre.
- Valorarase especialmente neles o coidado das faltas de ortografía e de acentuación. Coa finalidade de fomentar a atención no alumnado neste aspecto, as faltas serán penalizadas cun desconto de **0,125 puntos cada unha** (no caso de que se repita a palabra coa mesma falta, só se penalizará unha vez) **ata un máximo de 1 punto**.
- O uso dunha caligrafía pouco lexible e/ou unha incorrecta presentación nos exames escritos (marxes incorrectos, ausencia de sangrías, falta de limpeza por tachóns...) suporá un **desconto de 0,5 puntos** na nota final do mesmo.
- Todos os exames serán puntuados de 0 a 10 puntos.
- Os exames de lingua castelá poderán incluír preguntas de carácter teórico (definición de termos lingüísticos, explicación de conceptos...), pero especialmente estarán compostos por exercicios de carácter práctico (similares aos realizados na aula).

Lecturas:

- Constituirán un 15% da nota total.
- Serán tres **lecturas anuais**.
- Serán avaliadas a través de breves explicacións orais.
- Trala lectura, deberá elaborarse un traballo, diferente en cada trimestre.
- As lecturas serán seleccionadas por cada alumno, sempre dentro do nivel esixido no curso.
- A calificación da lectura + traballo terá unha nota máxima de 8, pudiendo chegar ao 10 lendo unha segunda lectura. De xeito que:
Libro non lido: 0 ptos.
Libro parcialmente lido: 2 ptos.
Libro totalmente lido pero sen traballo presentado: 4 ptos.
Libro totalmente lido con traballo presentado con erros significativos: 6 ptos.
Libro totalmente lido con traballo presentado e ben elaborado: 8 ptos.
Libro totalmente lido con traballo presentado e ben elaborado, e segundo libro (opcional) lido: 10 ptos.

Traballos:

- Realizaranse microtarefas relacionadas cos contidos da materia.
- Serán cualificados de 0 a 10, e constituirán un 15% da nota total.

Traballo diario, comportamento e actitude:

- No referente ao comportamento, partimos da base de que o bo comportamento non se premia, xa que debe ser a norma, e o que se castiga é o mal comportamento, a excepción á norma. Entenderase pormal comportamento: as interrupcións do docente, as chamadas de atención a un alumno/a por estar a falar cun compañeiro ou mal sentado; as faltas de respecto entre compañeiros; as faltas de respecto á profesora,...

- Espérase por parte do alumnado unha actitude positiva cara a materia, valorándose a súa participación voluntaria nas actividades, o seu interese e a súa vontade e disposición para corrixir erros.

O alumnado que sexa descuberto copiando nun exame (ben a través de "chuletas" ou do exame dun compañeiro) terá o exame automaticamente suspenso cun 0. Dado que a materia ten unha avaliación continua, se esta situación se dese ó final do terceiro trimestre, o alumno/a tería que recuperar a materia na súa totalidade en setembro.

Contémplese tamén o caso de abandono na materia sempre e cando o alumnado, de forma reiterada, non se acompañe do material preciso na aula (caderno e libro de texto), non faga as tarefas encomendadas ou presente exames en branco ou practicamente en branco. Neste caso o profesor informará ao titor/a e posteriormente poñerá en coñecemento da familia esta situación. As medidas adoptadas co alumnado que presente esta actitude serán decididas na reunión de avaliación correspondente.

Dado que a materia de Lingua castelá ten unha avaliación continua, non se realizarán exames de recuperación da materia ao longo do curso, pero si exames que inclúan cuestións sobre temas non superados no seu momento.

Segundo as modificacións introducidas pola Orde do 25 de xaneiro de 2022, pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia (DOG do 11 de febreiro), o alumno que teña a materia con partes pendentes de superar logo de realizada a terceira avaliación parcial, realizará as actividades de apoio, reforzo e recuperación recollidas no informe de avaliación individualizado que se entregará co boletín de cualificacións da terceira avaliación. Estas actividades de apoio, reforzo e recuperación incidirán nos aspectos curriculares nos que o alumno presenta carencias e dificultades. Para superar a materia será precisa a avaliación positiva en todas as actividades previstas no informe de avaliación individualizado. A cualificación definitiva da materia farase efectiva na avaliación final de curso.

O alumnado que teña superada a materia logo de realizada a terceira avaliación parcial realizará actividades de ampliación, que poden ser actividades directamente relacionadas co currículo, ou ben monografías ou exposicións nas que o alumnado poida traballar de xeito relativamente autónomo. As actividades de ampliación serán avaliadas, co único obxecto de mellorar a cualificación, cos seguintes criterios:

- Fai as actividades de xeito satisfactorio: Sube a cualificación obtida no curso regular da materia ata un máximo dun punto.

- Fai as actividades de xeito non satisfactorio. Conserva a cualificación obtida no curso regular da materia.

A cualificación definitiva da materia farase efectiva na avaliación final de curso.

8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Indicador	1	2	3	4
Utilización das TIC	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Cumprimento do proxecto lector	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Porcentaxe de aprobados	50% - 60%	60% - 70%	70% - 85%	85% - 100%
Realización de actividades en parella, grupo, etc.	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Emprego de recursos variados na práctica docente	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades
Tratamento de temas transversais	Non se trataron transversais	Tratáronse algúns	Tratáronse a maioría	Tratáronse todos
Cumprimento da temporalización	En ningunha unidade	Nalgunhas unidades	Na maioría das unidades	En todas as unidades

9. Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes

Para o alumnado que teña a Lingua castelá pendente será obrigatoria a realización e presentación de traballos durante cada trimestre para recuperar a asignatura. non presentar este material, o alumnado terá dereito só á convocatoria oficial de maio, e formato exame escrito.

10. Plan de seguimento do alumnado repetidor

No momento de presentarse esta programación, NON HAI ALUMNOS NESTA CIRCUNSTANCIA.

11. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados

Durante o primeiro mes de curso procederase a unha avaliación inicial xeral para a que se utilizarán algúns destes instrumentos:

- Informes individualizados do curso anterior.
- Cuestionarios escritos iniciais.
- Cuestionarios orais breves ao comezo de cada aula, aproveitando que se pasa lista.
- Proba de lectura para comprobar a fluidez.
- Textos escritos breves sobre os textos lidos e sobre contidos que deberan estar asimilados.
- Exame superficial do traballo no caderno individual.

Recolleranse datos sobre os seguintes indicadores:

- Capacidade de comprensión utilizando contidos vellos.
- Capacidade de memorización comprensiva e interiorización de contidos novos.
- Capacidade xeral de comunicación.

Todos estes datos compararanse cos recollidos polo resto do profesorado na sesión de avaliación inicial que se realizará este curso na primeira semana de outubro. Discriminaranse entón que elementos do proceso de ensino/aprendizaxe están mediatizados polas actitudes e cales responden a situacións determinadas a respecto das áreas lingüística e socio-cultural de cada alumno.

12. Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as recollidas no Plan anual de atención á diversidade.

13. Concreción dos elementos transversais

A comprensión lectora, expresión oral e escrita, comunicación audiovisual, tecnoloxías da información e da comunicación, emprendemento, e educación cívica e constitucional son contidos transversais que serán traballados de xeito continuo polo departamento a través das actividades escritas e orais que se realicen na aula, ademais de exposicións e ou presentacións.

A igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social serán traballados a través da celebración de datas sinaladas como o 25 de novembro (Día contra a violencia de xénero), o 1 de decembro (Día dos Dereitos humanos) e o 8 de marzo (Día da muller traballadora).

A prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade; rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, respecto ao Estado de dereito, respecto e consideración ás vítimas do terrorismo, e prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia, a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico, os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero; visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual, todos estes contidos serán traballados polo departamento a través da selección de textos de noticias de actualidade, do visionado de breves vídeos de concienciación e tamén a través da celebración do Día da Paz (30 de xaneiro).

A creatividade, autonomía, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico estará presente en todas e cada unha das actividades que o alumnado realice dentro e fóra da aula, incluíndo ademais a celebración do Día da poesía (24 de febreiro) e o Día do Libro (23 de abril).

A educación e seguridade viaria será abordada a través dunha selección axeitada de textos xornalísticos que incidan na necesidade de cumprir coa normativa cidadá para potenciar e desenvolver un espírito cívico correcto.

14. Actividades complementarias e extraescolares do departamento

Ao longo do curso, os alumnos participarán en varias actividades para complementar a súa formación nas que terá unha participación especial o departamento de Lingua Castelá. Entre elas cabe destacar as seguintes:

- Conmemoración do Día da Biblioteca.
- Conmemoración do Día da Poesía.
- Conmemoración do Día do Libro.
- Colaboración directa coa Biblioteca en todas aquelas datas e celebracións que se conmemoren no centro.
- Participación activa nas Xornadas Culturais que se celebrarán no centro no mes de maio (do 18 ao 20). O departamento estudará diversas posibilidades: desde obradoiros ou talleres de creación literaria, representacións teatrais, concursos de letras ou exposicións de materiais diversos.
- Participación do alumnado en concursos literarios a nivel de centro e/ou a nivel nacional.
- Posible saída para asistir a unha representación teatral.

15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica.

Os mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica poden extraerse da táboa do apartado 8.

16. Accións de contribución ao proxecto lector

O Proxecto Lector é un documento que integra todas as intervencións do centro destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades informativas. Procura a adquisición das competencias básicas, **especialmente a comunicación lingüística**, o tratamento da información e a competencia dixital, a competencia cultural e artística e a competencia para aprender a aprender.

Un dos seus obxectivos é a formación de lectores competentes e a consolidación de hábitos de lectura e escritura, pero sabemos que conseguir un **lector competente** é unha tarefa longa e dificultosa que, probablemente, supere no tempo aos cursos de ensinanza obrigatoria. De feito, será un labor que durará toda a vida, sempre e cando se manteña a actividade lectora.

É máis que evidente que a materia de Lingua Castelá e Literatura ten unha implicación directa con este proxecto, aínda que este estea deseñado para que sexan todas as materias do currículo as que se impliquen no mesmo. A súa finalidade primeira é que os alumnos descubran todas as posibilidades que a lectura e o seu espacio físico principal nun centro, a biblioteca, lles ofrecen. No caso do noso departamento a implicación é aínda máis directa posto que a Xefa do departamento pertence ao Equipo de Biblioteca.

O departamento comprométese a:

- Usar todo tipo de textos en diferentes soportes: libros, material dixital, revistas, xornais... así como diversos tipos de textos continuos e descontinuos (científicos, literarios, expositivos, argumentativos, publicitarios, xornalísticos, esquemas, mapas conceptuais...).
- Traballar a definición, de forma escrita e oral, do léxico básico que se manexa a diario en cada materia.
- Traballar a comprensión lectora usando diversas estratexias antes, durante e despois da lectura:
 - Ler detidamente os textos
 - Facer preguntas ao alumnado para saber se comprenderon o texto
 - Analizar o vocabulario
 - Activar as ideas previas
 - Relacionar o texto lido con outras experiencias
 - Desmiuzar cada parágrafo
 - Extraer as ideas principais
 - Facer resumos, esquemas e mapas conceptuais
- Potenciar a lectura individual e colectiva de textos na clase.
- Practicar a oralidade: resumos, comentarios, debates, exposicións...
 - Aprender a escoitar
 - Traballar a entoación e vocalización
 - Respetar as quendas de palabra
 - Respetar as ideas dos demais
 - Reflexionar antes de falar
 - Exponer as preguntas con seriedade.
 - Aprender a defender teses ou a rebatelas, argumentando correctamente
- Esixir a necesidade de expresarse correctamente por oral e escrito, adecuando o vocabulario á materia e ao contexto.
- Colaborar na formación documental do alumnado, por medio de traballos individuais ou en equipo, nos que aprendan a manexar información de diversas fontes e a presenten nun traballo de síntese.
- Esixir unha boa presentación, así como o respecto ás normas ortográficas e de puntuación na elaboración dos textos (nos traballos, nos exames...), fixándose en non mesturar castelán e galego, pois cométese demasiadas interferencias.
- Incluír nas probas de avaliación diversos tipos de preguntas que esixan demostrar as competencias adquiridas: preguntas de resposta inmediata, exercicios de relacionar os conceptos traballados, interpretación de gráficos, mapas, textos...

O Proxecto Lector tamén concreta no Plan Anual de Lectura os itinerarios lectores cos que se materializa ao longo do curso a actividade lectora do alumnado. A materia de Lingua castelá evidentemente obriga a unha actividade lectora constante e continua ao longo de todas as sesións co alumnado.

O tempo de dedicación diaria á actividade de lectura varía segundo os diferentes cursos: aproxímanse aos 20 minutos en 3º, deixando unha marxe de variación polo que respecta á dinámica de cada sesión.

Polo que respecta as lecturas establecidas no Itinerario Lector de Lingua Castelá temos:

Itinerario Lector

Materia: Lingua Castelá e Literatura Departamento: Lingua Castelá

Tipos de lecturas	Materiais e recursos (indicando para que nivel)	Espazos
Lecturas complementarias, por áreas. Textos informativos	Textos tirados de xornais e revistas Artigos de opinión, crónicas, críticas literarias, cartas á dirección,...	Aula, casa
Lecturas para escoitar (lectura en voz alta por parte do profesorado). Textos literarios	Textos literarios dos autores: fragmentos escollidos, poemas, escenas teatrais, lendas, relatos Manéxanse páxinas web: www.epdlp.com/ http://www.rinconcastellano.com/biblio/relatos/index.html Lectura e audición de poemas: http://antologiapoeticamultimedia.blogspot.com.es/	Aula, biblioteca
Lecturas para gozar e compartir (lectura individual e posteriores comentarios, recomendacións...). Textos literarios e informativos	Relatos de: Isabel Allende, Julio Cortázar, García Márquez, Roald Dahl, Allan Poe, Oscar Wilde, Lovecraft, Agatha Christie, Frank Kafka, entre outros.	Aula, casa
Lecturas guiadas (formación da competencia literaria). Textos literarios	Lecturas obrigatorias durante o curso: 3 lecturas anuais. O alumnado selecciona libremente os títulos das lecturas entre o material bibliográfico que lle oferta e aconsella o departamento axustado ao nivel que cursa.	Casa e aula

Lectura extensiva: propostas abertas de lectura. Textos literarios, informativos...	Revista <i>Muy Interesante</i> Revista <i>Quo</i> Prensa en castelán a través de Internet	Aula, biblioteca, casa
---	---	------------------------

Forma igualmente parte do Proxecto Lector a realización de traballos adicados á conmemoración do Día do Libro, do Día da Poesía ou a diferentes escritores ou datas relevantes esixe tamén a busca de material bibliográfico diverso, ou ben a través de apoio textual ou soporte informático (uso dos ordenadores e de todo o material dispoñible da biblioteca).

17. Accións de contribución ao plan TIC

As novas tecnoloxías son un moderno recurso didáctico dentro do proceso de ensinanza e aprendizaxe do alumnado. As numerosas posibilidades de aplicación e os diferentes instrumentos informáticos facilitan a súa inclusión no ámbito da ensinanza. A gran vantaxe deste novo recurso é que favorece a motivación dos alumnos xa que está presente na aula e tamén nas súas casas, razón pola que é considerado como un instrumento coñecido e utilizado, non só cunha finalidade didáctica, senón tamén lúdica.

O departamento fará uso deste recurso a través de diferentes vías:

- a) Revisión e ampliación dos contidos da páxina do departamento. O seguimento tratarase de realizar de forma semanal para que os alumnos poidan estar ao tanto de todo o que sexa relevante para a materia.
- a) Explicacións teóricas e actividades prácticas proxectadas na aula grazas ao ordenador portátil e, o canón e a pantalla.
- b) Realización de programas de radio con contidos diversos, centrados fundamentalmente no ámbito literario.
- c) Elaboración de traballos por parte do alumnado para ser expostos na aula. A súa elaboración poderá ter soporte informático.
- d) Deseño e elaboración de artigos, entrevistas e creacións literarias con soporte informático para a súa inclusión na revista do instituto por parte do alumnado.

18. Accións de contribución ao plan de convivencia

Tal e como se recolle no *Plan de convivencia* do centro, todos os integrantes da comunidade educativa, neste caso o profesorado, debemos ter un compromiso especial para loitar contra todo tipo de violencia escolar mediante a prevención de actos violentos en calquera das súas modalidades. Dita prevención establécese especialmente a través de accións que favorezan a mellora do ambiente socio educativo no centro.

A aula é un dos contextos máis importantes a este nivel e cómpre desenvolver prácticas educativas que favorezan un ambiente baseado no respecto, no diálogo e na empatía, prácticas que levará a cabo este departamento a través do tratamento transversal da educación en valores. De igual modo, a intervención na resolución de conflitos, baseada na cultura da paz, no diálogo e no carácter recuperador, educador e reparador da intervención é unha tarefa igualmente decisiva para loitar contra a violencia escolar, do mesmo xeito que é imprescindible a coordinación entre o profesorado (comunicación directa e inmediata con xefatura de estudos e a dirección do centro), coas familias, con outros organismos e asociacións cos centros adscritos.

Israel Rodríguez Gil,
IES *Castro de Baranceji* (Verín)

